

Time: 3 Hrs

Marks 100

Note:

- All Questions are compulsory.
- Figures to the right indicate full marks allotted to the questions.
- Working Notes wherever necessary should form a part of your answer.
- Calculate figures up to the two decimal points wherever required.

Q1 A) Select the most appropriate option and rewrite the full sentence (Any Ten) (10Marks)

1. Prime cost plus Variable Overhead is known as _____
(a) Production Cost
(b) Marginal Cost
(c) Total Cost
(d) Cost of Sales
2. _____ include all direct cost and all indirect cost
(a) Total Cost
(b) Administration cost
(c) Selling cost
(d) Prime cost
3. Perpetual inventory system involves _____
(a) bin card and stores ledger
(b) bill of material and material requisition
(c) purchase requisition and purchase order
(d) inward and outward invoices
4. Material control involves _____.
(a) Only consumption of material
(b) Only issue of material
(c) Only purchase of material
(d) Purchase, storage and issue of material
5. _____ discount is offered to purchaser on buying large quantities
(a) Credit
(b) Cash
(c) Seasonal
(d) Quantity
6. Time study is for _____.
(a) Measurement of work
(b) Fixation of standard time
(c) Ascertainment of actual hours
(d) Ascertainment of labour cost
7. Normal idle time _____.
(a) can be avoided
(b) cannot be avoided
(c) can be minimised
(d) can be controlled

8. Labour turnover is caused by _____
- (a) Only Low Wages
  - (b) Only Discharge
  - (c) Only Dissatisfaction with job
  - (d) Low wages, discharge and dissatisfaction with job
9. Expenditure over and above prime cost is known as _____
- (a) Overhead
  - (b) Factory cost
  - (c) Cost of sales
  - (d) Cost of production
10. Directors' remuneration and expenses form a part of _____
- (a) production overhead
  - (b) administration overhead
  - (c) selling overhead
  - (d) distribution overhead
11. Which of the following items is included while preparing a Cost Sheet?
- (a) Property Tax on Factory Building
  - (b) Goodwill written off
  - (c) Transfer to reserves
  - (d) Provision for taxation
12. Salary paid to partner is _____
- (a) Office and administrative overheads
  - (b) Not a part of Cost sheet
  - (c) Selling and Distribution Overhead
  - (d) Factory Overheads

Q1 (B) State whether the Following Statements are True or False (Any ten). (10 Marks)

1. Costs which have been incurred in past are known as Historical Cost
2. Normal cost is an unusual cost whose occurrence is usually irregular and unexpected and due to some abnormal situation
3. Cost unit is a form of measurement of volume of production or services.
4. Carriage inward is not really an Overhead at all but it is a Direct Cost.
5. Buffer stock is that material which is held in reserve to meet a sudden order or any contingency
6. Average method of pricing the material issues is useful when material prices are fluctuating.
7. Piece Rate Plan differentiates between efficient and inefficient workers.
8. Cost of stores is allocated on the basis of direct wages.
9. Depreciation on plant and machinery is part of works overheads
10. Cost of storage space is an example of carrying cost.
11. Under valuation of closing stock in costing increases costing profit.
12. Primary packaging charges is an example of selling and distribution overheads.

Q2 From the following balances prepare a cost sheet

(20 Marks)

Particulars	Amount (Rs.)
Opening Stock of Raw Material	1,20,000
Opening Stock of Work In Progress	45,600
Opening Stock of Finished Goods	86,400
Wages Direct	83,200
Wages Indirect	4,400
Purchase of Raw Material	1,05,600
Sales	3,37,600
Factory Rent & Power	24,000
Depreciation on Plant & Machinery	5,600
Carriage Inward	2,400
Factory Expenses	16,000
Office Rent & Rates	4,000
Office Expenses	10,400
Carriage Outward	4,000
Commission & Advertising	16,000
Closing Stock : Raw Material	1,46,400
Closing Stock : Work In Progress	56,000
Closing Stock of Finished Goods	49,600

OR

Q 2 The following are the details of purchases & sales made during the month of March 2023.

Date	Particulars	Units	Rate Per unit (Rs.)
1/3/2023	Opening Balance	1,500	10
3/3/2023	Purchase	7,500	12
4/3/2023	Sales	4,500	13
6/3/2023	Sales	4,500	13
8/3/2023	Purchases	4,500	10
9/3/2023	Sales	3,000	12
10/3/2023	Sales	750	11

You are required to prepare 1) Stock Ledger Account under FIFO method 2) Stock Ledger Account Under Weighted Average method. (20 Marks)

Q3 Mr. Anand an employee of a company gets the following emoluments and benefits:

(20 Marks)

Basic Wages	Rs. 70,000 Per Month
Dearness Allowance	Rs. 100% of Basic Wages
Employer's Contribution to Provident Fund	10% of Basic Wages
Employer's Contribution to E.S.I.	5% of Basic Wages
Bonus	20% of Basic Wages
Other Allowances	Rs.76,500 p.a.

He works for 3,000 hours per annum, out of which 500 hours are normal idle time.

Mr. Anand worked 50 effective hours on a Job Y, where the cost of direct material is Rs. 40,000 and overheads are 40% of combined cost of Material & Labour.

The Sale value of Job Y is quoted to earn profit of 50% on cost.

You are required to find out effective hourly cost of Mr. Anand and the expected sales value of job Y.

OR

Q3 (A) Calculate the comprehensive machine hour rate from the following details:(10 marks)

Machinery purchased	Rs 9,00,000
Installation Charges	Rs 1,00,000
Life of Machine	5 Years
Working Hours per Year	2,500
Repair Charges	Rs.5,000 Per anum
Electric Power consumed	10 units per hour @ Rs 3 per unit
Lubricant Oil	Rs 80 per day of 8 hours
Consumable stores	Rs. 200 per day of 8 hours
Wages of machine operator	Rs 160 per day of 8 hours

Q3 (B) The following information relating to type of Raw material is available (10 Marks)

Annual Demand	2,000 Units
Unit Price	Rs 20
Ordering Cost Per Order	Rs. 20
Storage Cost	2% p.a.
Interest Rate	8% p.a.

Calculate Economic Order Quantity and total annual Inventory cost of the raw material.

Q4 Amit company has five departments P,N,R,S & T The actual cost for a period are as follows: (20 Marks)

Particulars of Overhead	Amount (Rs.)
Repairs	70,000
Rent	62,500
Depreciation	35,000
Supervision	42,000
Insurance	48,000
Employer's Liability of Employees' Insurance	30,000
Light	90,000

The following data are also available regarding the five departments:

Particulars	P	N	R	S	T
Area (square Feet)	140	120	110	90	40
Number of workers	15	25	15	10	5
Total wages Rs	10,000	8,000	5,000	5,000	2,000
Value of Plant Rs.	20,000	18,000	16,000	10,000	6,000
Value of Stock Rs.	15,000	10,000	5,000	2,000	-----

Prepare a Statement of Primary Distribution of Overheads

OR

Q4 (A) Calculate the earnings of a worker under

- 1) Halsey Plan
- 2) Rowan plan from the following particulars.

1. Hourly rate of wages guaranteed Rs 10 per hour.
2. Standard time for producing 1 article is 5 Hours.
3. Actual Time taken by the worker to produce 10 articles is 40 Hours (10 Marks)

Q4 (B) Prepare a Reconciliation Statement From the Following Cost Sheet And related Trading & Profit & Loss Account to Match the Financial Profit with that of Cost Sheet

(10 Marks)

Cost Sheet

Particulars	Amount (Rs.)
Purchase of Raw Material	3,000
Less: closing Stock of Raw Material	500
Raw Material Consumed	2,500
Add : Direct Wages	1,000
PRIME COST	3,500
Add : Works Overhead	3,000
WORKS COST	6,500
Add : Administrative Overhead	1,500
COST OF PRODUCTION	8,000
Add : Selling & Distribution Overhead	2,200
COST OF SALES	10,200
Add : Profit	9,800
SALES	20,000

Trading & Profit & Loss Account

Particulars	Debit (Rs.)	Particulars	Credit (Rs.)
To Purchase	3,000	By Sales	20,000
To Wages	1,000	By Profit on Sale of Asset	1,000
To Indirect Wages	500	By Closing Stock Raw Material	500
To Factory Expenses	2,000		
To Administrative Overhead	1,000		
To Sales Expenses	2,000		
To Distribution Expenses	1,000		
To Interest	50		
To Bad Debts	100		
To Net Profit	10,850		
TOTAL	21,500	TOTAL	21,500

Q 5 (A). Explain the use of Relevant cost, Sunk Cost, Imputed Cost, Opportunity Cost, Shut down cost for decision making. (10 Marks)

Q 5 (B). What do you mean by an Overhead? Explain the classification of overhead based on Behaviour of cost. (10 Marks)

OR

Q5 Write Short Notes (Any Four out of Six) (20 Marks)

1. Indirect Costs
2. Re-order Level
3. Labour Turnover
4. Production Overheads
5. Under -Absorption of Overheads
6. Inventory turnover ratio

*****

वेळ: ३ तास

गुण १००

टीप:

- सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- उजवीकडील आकडे प्रश्नांना दिलेले पूर्ण गुण दर्शवतात.
- जेथे आवश्यक असेल तेथे टाचण तुमच्या उत्तराचा भाग असतील.
- जेथे आवश्यक असेल तेथे दोन दशांश बिंदूपर्यंतच्या गणना करा.
- मराठी रूपांतरण काही अडचण निर्माण झाल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका ग्राह्य मानावी.

प्र.१ अ) सर्वात योग्य पर्याय निवडा आणि पूर्ण वाक्य पुन्हा लिहा (कोणतेही दहा) (१० गुण)

१. मुख्य परिव्यय अधिक अस्थिर उपरी परिव्यय _____ म्हणून ओळखले जाते

- (अ) उत्पादन परिव्यय
(ब) किरकोळ परिव्यय
(क) एकूण परिव्यय
(ड) विक्रीची किंमत

२. _____ सर्व प्रत्यक्ष परिव्यय आणि सर्व अप्रत्यक्ष परिव्यय समाविष्ट करा

- (अ) एकूण परिव्यय
(ब) प्रशासन परिव्यय
(क) विक्री परिव्यय
(ड) मुख्य परिव्यय

३. शाश्वत मालसाठा प्रणाली मध्ये _____ यांचा समावेश होतो

- (अ) बिनकार्ड आणि स्टोअर लेजर
(ब) सामुग्री आणि सामुग्रीच्या मागणीचे बिल
(क) खरेदी मागणी आणि खरेदी आदेश
(ड) आवक आणि जावक पावत्या

४. सामुग्री नियंत्रणामध्ये _____ यांचा समावेश होतो.

- (अ) केवळ सामुग्रीचा वापर
(ब) फक्त सामुग्रीचा निर्गमित
(क) फक्त सामुग्री खरेदी
(ड) सामुग्री खरेदी, साठवण आणि निर्गमित करणे

५. प्रमाणात खरेदी केल्यावर खरेदीदाराला _____ सूट दिली जाते

- (अ) पत
(ब) रोख
(क) हंगामी
(ड) प्रमाण

६. वेळ अभ्यास _____ साठी आहे
(अ) कामाचे मोजमाप
(ब) मानक वेळेचे निर्धारण
(क) वास्तविक तासांची निश्चिती
(ड) श्रम खर्चाची निश्चिती
७. सामान्य निष्क्रिय वेळ _____
(अ) टाळता येईल
(ब) टाळता येत नाही
(क) कमी करता येते
(ड) नियंत्रित केले जाऊ शकते
८. कामगार उलाढाल _____ मुळे होते
(अ) फक्त कमी वेतन
(ब) फक्त मुक्तता
(क) फक्त नोकरीबद्दल असमाधान
(ड) कमी वेतन, मुक्तता आणि नोकरीबद्दल असंतोष
९. मुख्य परिव्यय पेक्षा जास्त खर्च _____ म्हणून ओळखला जातो
(अ) उपरी परिव्यय
(ब) कारखाना परिव्यय
(क) विक्रीची किंमत
(ड) उत्पादन परिव्यय
१०. संचालकांचे मानधन आणि खर्च _____ चा एक भाग बनतात
(अ) उत्पादन उपरी परिव्यय
(ब) प्रशासन उपरी परिव्यय
(क) विक्री उपरी परिव्यय
(ड) वितरण उपरी परिव्यय
११. परिव्यय पत्रक तयार करताना खालीलपैकी कोणत्या बाबींचा समावेश केला जातो?
(अ) कारखाना इमारतीवरील मालमत्ता कर
(ब) नावलौकिक निर्लेखन
(क) हस्तांतरित राखीव मध्ये केले.
(ड) कर आकारणीसाठी तरतूद
१२. भागीदाराला दिलेला पगार _____ आहे
(अ) कार्यालय आणि प्रशासकीय उपरी परिव्यय
(ब) परिव्यय पत्रकाचा भाग नाही
(क) विक्री आणि वितरण उपरी परिव्यय
(ड) कारखाना उपरी परिव्यय

प्र.१ (ब) खालील विधाने सत्य आहेत की असत्य आहेत ते सांगा (कोणतेही १०). (१० गुण)

१. भूतकाळातील परिव्ययला ऐतिहासिक परिव्यय म्हणून ओळखले जाते
२. सामान्य किंमत ही एक असामान्य किंमत आहे ज्याची घटना सहसा अनियमित आणि अनपेक्षित असते आणि काही असामान्य परिस्थितीमुळे होते
३. परिव्यय नग हे उत्पादन किंवा सेवांचे प्रमाण मोजण्याचे एक प्रकार आहे.
४. वाहतूक खर्च हा उपरी परिव्यय नसून तो प्रत्यक्ष परिव्यय आहे.
५. आकस्मिक परिस्थितीसाठी राखीव ठेवली जाते
६. सामग्रीच्या किमती चढ-उतार होत असताना सामग्रीच्या समस्यांची किंमत ठरवण्याची सरासरी पद्धत उपयुक्त ठरते.
७. पीस रेट योजना कार्यक्षम आणि अकार्यक्षम कामगारांमध्ये फरक करते.
८. स्टोअरची किंमत प्रत्यक्ष वेतनाच्या आधारावर वाटप केली जाते .
९. सयंत्र आणि यंत्रसामग्रीवरील घसारा हा कार्य उपरी परिव्यय भाग आहे
१०. स्टोरेज स्पेसची किंमत हे वहन खर्चाचे उदाहरण आहे.
११. खर्चात क्लोजिंग स्टॉकचे मूल्यमापन केल्याने नफा वाढतो.
१२. प्राथमिक पॅकेजिंग शुल्क हे विक्री आणि वितरण उपरी परिव्ययचे उदाहरण आहे.

प्र २ खालील शिल्लक रकमेतून परिव्यय पत्रक तयार करा

(२० गुण)

तपशिल	रक्कम रु
कच्च्या मालाचा सुरुवातीचा मालसाठा	१,२०,०००
चालू मालाचा सुरुवातीचा मालसाठा	४५,६००
तयार मालाचा सुरुवातीचा मालसाठा	८६,४००
प्रत्यक्ष मजुरी	८३,२००
अप्रत्यक्ष मजुरी	४,४००
कच्च्या मालाची खरेदी	१,०५,६००
विक्री	३,३७,६००
कारखाना भाडे आणि वीज	२४,०००
सयंत्र आणि यंत्रसामग्रीवरील घसारा	५,६००
आगत वाहन व्यय	२,४००
कारखाना खर्च	१६,०००
कार्यालय भाडे आणि दर	४,०००
कार्यालयीन खर्च	१०,४००
निर्गत वाहन व्यय	४,०००
कमिशन आणि जाहिरात	१६,०००
कच्च्या मालाचा शेवटचा मालसाठा	१,४६,४००
चालू मालाचा शेवटचा मालसाठा	५६,०००
तयार मालाचा शेवटचा मालसाठा	४९,६००

किंवा

प्रश्न २. २०२३ मार्च महिन्यात केलेल्या खरेदी आणि विक्रीचे तपशील खालीलप्रमाणे आहेत.

तारीख	तपशिल	नग	प्रति नग दर
१/३/२०२३	प्रारंभिक शिल्लक	१,५००	१०
३/३/२०२३	खरेदी	७,५००	१२
४/३/२०२३	विक्री	४,५००	१३
६/३/२०२३	विक्री	४,५००	१३
८/३/२०२३	खरेदी	४,५००	१०
९/३/२०२३	विक्री	३,०००	१२
१०/३/२०२३	विक्री	७५०	११

तयार करा

१) प्रथम येणाऱ्यास प्रथम प्राधान्य (फिफो) पद्धती अंतर्गत मालसाठा खातेवही तयार करणे आवश्यक आहे

२) भारित सरासरी पद्धती अंतर्गत मालसाठा खातेवही तयार करणे आवश्यक आहे . (२० गुण)

प्र.३ श्री आनंद एका कंपनीच्या कर्मचाऱ्याला खालील मानधन आणि फायदे मिळतात: (२० गुण)

मूळ वेतन ७०,००० प्रति महिना

महागाई भत्ता १००% मूळ वेतन

भविष्य निर्वाह निधीमध्ये नियुक्त्याचे योगदान मूळ वेतनाच्या १०%

एएसआय मध्ये नियुक्त्याचे योगदान मूळ वेतनाच्या ५%

बोनस मूळ वेतनाच्या २०%

इतर भत्ते ७६,५०० वार्षिक

तो वर्षाला ३,००० तास काम करतो . त्यापैकी ५०० तास सामान्य निष्क्रिय वेळ आहेत.

श्री आनंद यांनी एका जॉबवर ५० प्रभावी तास काम केले. जिथे प्रत्यक्ष साहित्याची किंमत रु. ४०,०००

आणि उपरी परिव्यय हे साहित्य आणि श्रमाच्या एकत्रित खर्चाच्या ४०% आहेत .

जॉब वाय चे विक्री मूल्य खर्चावर ५०% नफा मिळविण्यासाठी उद्धृत केले आहे.

तुम्हाला श्री. आनंद यांचा प्रभावी तासाचा खर्च आणि जॉब वाय चे अपेक्षित विक्री मूल्य शोधणे आवश्यक आहे.

किंवा

प्र.३ (अ) खालील तपशिलांमधून यंत्राची तास दराची गणना करा: (१० गुण)

१,००,००० रुपयांची यंत्रसामग्री खरेदी केली

प्रस्थापना शुल्क रु. १,००,०००

यंत्राचे आयुष्य ५ वर्षे

कामाचे तास दर वर्षी २,५००

दुरुस्ती शुल्क प्रति वर्ष ५,०००

इलेक्ट्रिक पॉवर प्रति तास १० नग @ ३ रुपये प्रति नग वापरते

वंगणसाठी तेल ८० रुपये प्रतिदिन ८ तास

उपभोग्य स्टोअर्स रु. २०० प्रति दिवस ८ तास

यंत्रचालकाचे वेतन ८ तासांचे प्रतिदिन १६० रु

प्र.३ (ब) कच्च्या मालाच्या प्रकाराशी संबंधित खालील माहिती उपलब्ध आहे

(१० गुण)

वार्षिक मागणी २,००० नग

नग किंमत २० रु

ऑर्डरची किंमत प्रति ऑर्डर रु. २०

साठवणूक खर्च २% वार्षिक

व्याज दर ८% वार्षिक

कच्च्या मालाची लाभदायक आदेश नगसंख्या आणि एकूण वार्षिक मालसाठा खर्चाची गणना करा.

प्र ४. अमित कंपनीमध्ये पी, एन, आर, एस आणि टी पाच विभाग आहेत एका कालावधीची वास्तविक किंमत खालीलप्रमाणे आहे:

(२० गुण)

उपरी परिव्यय तपशील	रक्कम
दुरुस्ती	७०,०००
भाडे	६२,५००
घसारा	३५,०००
पर्यवेक्षण	४२,०००
विमा	४८,०००
कर्मचार्यांच्या विम्याचे नियोक्त्याचे देणी	३०,०००
प्रकाशयोजना	९०,०००

पाच विभागांबाबत खालील माहिती देखील उपलब्ध आहे :

तपशील	पी	एन	आर	एस	टी
क्षेत्रफळ (चौरस फूट)	१४०	१२०	११०	९०	४०
कामगारांची संख्या	१५	२५	१५	१०	५
एकूण मजुरी रु	१०,०००	८,०००	५,०००	५,०००	२,०००
सयंत्र मूल्य रु	२०,०००	१८,०००	१६,०००	१०,०००	६,०००
मालसाठा मूल्य रु	१५,०००	१०,०००	५,०००	२,०००	-----

उपरी परिव्ययच्या प्राथमिक वितरणाचे विधान तयार करा

किंवा

प्र. ४ (अ) अंतर्गत कामगाराच्या कमाईची गणना करा.

(१० गुण)

१) हॅल्सी योजना

२) रोवन योजना

१. मजुरी दर तासाला १० रुपये प्रति तास

२. १ नग तयार करण्यासाठी मानक वेळ ५ तास आहे.

३. १० नग तयार करण्यासाठी कामगाराने घेतलेला वास्तविक वेळ ४० तास आहे.

प्र.४ ब) जुळण्यासाठी खालील परिव्यय पत्रक आणि संबंधित व्यापार आणि नफा आणि तोटा खात्यातून एक समायोजन पत्रक तयार करा.

(१० गुण)

परिव्यय पत्रक

तपशील	रक्कम
कच्च्या मालाची खरेदी	३,०००
वजा : कच्च्या मालाचा शेवटचा मालसाठा	५००
कच्चा माल वापरला	२,५००
अधिक: प्रत्यक्ष वेतन	१,०००
मुख्य परिव्यय	३,५००
अधिक : कार्य उपरी परिव्यय	३,०००
कार्य किंमत	६,५००
अधिक : प्रशासकीय उपरी परिव्यय	१,५००
उत्पादन खर्च	८,०००
अधिक : विक्री आणि वितरण उपरी परिव्यय	२,२००
विक्रीची किंमत	१०,२००
अधिक : नफा	९,८००
विक्री	२०,०००

व्यापार आणि नफा आणि तोटा खाते

तपशील	नावे रु	तपशील	जमा रु
खरेदी	३,०००	विक्री	२०,०००
मजुरी	१,०००	मालमतेच्या विक्रीवर नफा	१,०००
अप्रत्यक्ष वेतन	५००	कच्च्या मालाचा शेवटचा मालसाठा	५००
कारखाना खर्च	२,०००		
प्रशासकीय उपरी परिव्यय	१,०००		
विक्री खर्च	२,०००		
वितरण खर्च	१,०००		
व्याज	५०		
बुडीत कर्ज	१००		
निव्वळ नफा	१०,८५०		
एकूण	२१,५००	एकूण	२१,५००

प्र.५ (अ). निर्णय घेण्यासाठी संबंधित परिव्यय, बुडीत परिव्यय, आक्षेपित परिव्यय, संधी परिव्यय, बंदीत परिव्यय वापर स्पष्ट करा? (१० गुण)

प्र.५ (ब). उपरी परिव्यय म्हणजे काय? खर्चाच्या वर्तनावर आधारित उपरी परिव्ययचे वर्गीकरण स्पष्ट करा? (१० गुण)

किंवा

प्र.५ टिपा लिहा (सहा पैकी कोणतेही चार) (२० गुण)

१. अप्रत्यक्ष खर्च
२. पुनःआदेश पातळी
३. कामगार उलाढाल
४. उत्पादन उपरी परिव्यय
५. कमी उपरी परिव्ययचे शोषण
६. मालसाठा उलाढाल अनुपात

*****